Poradnik dla samorządów dotyczący wypłaty bonu energetycznego

Podstawowe informacje

- Ustawa z dnia 23 maja 2024 r. *o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. z 2024 r. poz. 859)* (*dalej „Ustawa”*) wprowadza bon energetyczny jako wsparcie przysługujące w drugiej połowie roku, tj. od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.
- Bon energetyczny przysługuje wyłącznie gospodarstwom domowym, które spełniają kryteria dochodowe oraz wpisują się w definicję gospodarstwa domowego jednoosobowego lub wieloosobowego.
- Beneficjent będzie mógł otrzymać bon energetyczny po spełnieniu kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Prawo do bonu nie zależy od własności czy innego tytułu prawnego do nieruchomości, w której wnioskodawca zamieszkuje.
- Wysokość bonu zależy od liczby członków rodziny (im większa liczba członków rodziny, tym wyższa kwota bonu) oraz źródła ogrzewania (rodzinom wykorzystującym do ogrzewania energię elektryczną należy się bon w podwyższonej wysokości).
- Wzór wniosku został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej.
- Wnioski o bon energetyczny należy składać od 1 sierpnia 2024 r. do 30 września 2024 r. w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania.

Odpowiedzialność karna

Wniosek o wypłatę bonu energetycznego zawiera oświadczenie o zgodności z prawdą informacji przedstawionych we wniosku. **Oświadczenie składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń**. Wnioskodawca jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń (zgodnie z art. 3 ust. 6 Ustawy).

Wysokości bonu

Kwoty świadczenia

Bon energetyczny przyznaje się w wysokości:

1) 300 zł – gospodarstwu domowemu jednoosobowemu;
2) 400 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 2 do 3 osób;
3) 500 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 4 do 5 osób;
4) 600 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z co najmniej 6 osób.

W przypadku gdy **główne** źródło ogrzewania danego gospodarstwa domowego jest zasilane energią elektryczną i jest wpisane lub zgłoszone do CEEB, bon energetyczny przyznaje się w wysokości:

1) 600 zł – gospodarstwu domowemu jednoosobowemu;
2) 800 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 2 do 3 osób;
3) 1000 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z 4 do 5 osób;
4) 1200 zł – gospodarstwu domowemu wieloosobowemu składającemu się z co najmniej 6 osób.

Zasada złotówka za złotówkę

W przypadku bonu energetycznego obowiązywać będzie tzw. zasada złotówka za złotówkę. Oznacza to, że bon ten będzie przyznawany nawet po przekroczeniu kryterium dochodowego, a kwota bonu będzie pomniejszana o kwotę tego przekroczenia. Minimalna kwota wypłacanych bonów energetycznych będzie wynosić 20 zł.

Skład gospodarstwa domowego

Gospodarstwo domowe jednoosobowe a wieloosobowe

Gospodarstwo domowe tworzą:

1) osoba fizyczna, składająca wniosek o wypłatę bonu energetycznego, **samotnie zamieszkująca i gospodarująca (gospodarstwo domowe jednoosobowe)** albo
2) osoba fizyczna, składająca wniosek o wypłatę bonu energetycznego, oraz osoby z nią spokrewnione lub niespokrewnione pozostające **w faktycznym związku, wspólnie z nią zamieszkujące i gospodarujące (gospodarstwo domowe wieloosobowe).**

Ww. definicja gospodarstwa domowego wynika z art. 4 ust. 3 Ustawy, który odsyła do art. 411 ust. 10j ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Stwierdzenie, że wskazane we wniosku osoby prowadzą gospodarstwo domowe wieloosobowe, wymaga przez nie wspólnego zamieszkiwania, gospodarowania (np. wykonywania wspólnych obowiązków domowych, ponoszenie wspólnych kosztów

utrzymania tego gospodarstwa itd.) oraz pozostawania w faktycznym związku (współdziałania w celu zaspokojenia wspólnych potrzeb życiowych).[1]

Kto może złożyć wniosek o bon energetyczny? Kto może być członkiem gospodarstwa domowego?

Wnioskodawcą może być dowolna osoba należąca do danego gospodarstwa domowego. Tylko jedna osoba w tym gospodarstwie domowym powinna złożyć wniosek. Jednak, jeśli do gminy wpłynie wiele wniosków dla tego samego gospodarstwa domowego wieloosobowego**, bon przyznawany jest wnioskodawcy, który złożył taki wniosek jako pierwszy.**

Bon energetyczny przysługuje **gospodarstwu domowemu**, a więc nie wyklucza to możliwości przyznania bonu energetycznego wielu gospodarstwom znajdującym się w jednym budynku. Kwestia ta jest ustalana na podstawie wskazanych wyżej kryteriów (wspólne zamieszkiwanie, gospodarowanie, pozostawanie w faktycznym związku).

Istotne jest, **że jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego gospodarstwa domowego** (zgodnie z art. 2 ust. 4 Ustawy)**.** W związku z tym, **jedna osoba nie może wchodzić w skład kilku gospodarstw domowych** – np. jedno dziecko może zostać wpisane jako członek tylko jednego gospodarstwa domowego.

Co, gdy zajdą zmiany w składzie gospodarstwa domowego po dniu złożenia wniosku?

Skład członków gospodarstwa domowego wskazywany jest **na dzień składania wniosku.** Późniejsze narodziny dziecka lub śmierć jednego z członków gospodarstwa czy inne **zmiany w zakresie liczby członków gospodarstwa domowego nie mają wpływu na wysokość weryfikowanego świadczenia.**

Bon energetyczny a najem

Prawo do otrzymania bonu energetycznego nie jest zależne od bycia właścicielem mieszkania czy domu. Najem mieszkania (odpłatny, nieodpłatny) nie wyklucza możliwości ubiegania się o bon energetyczny w danej gminie, w przypadku gdy zamieszkiwanie w wynajmowanym mieszkaniu na terenie tej gminy wiąże się z zaspokajaniem codziennych potrzeb życiowych danej osoby w mieszkaniu faktycznie zajmowanym, stanowiącym centrum życia domowego w danym okresie, a w szczególności nocowania, stołowania się i wypoczynku po pracy czy nauce**. Istotne w tym przypadku jest wykazanie faktycznego miejsca zamieszkiwania pod podanym we wniosku adresem – na obszarze gminy, w której składa się wniosek o wypłatę bonu energetycznego**.

[1] W celu wyjaśnienia wątpliwości w zakresie pojęcia wspólnego gospodarowania, spośród wielu przykładów wyjaśnień na gruncie orzecznictwa sądów, można przytoczyć fragment jednego z wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego określającego definicję *wspólnego gospodarowania*: „Wspólnie gospodarować oznacza wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego. Cechami charakterystycznymi dla prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego może być udział i wzajemna ścisła współpraca w załatwianiu codziennych spraw związanych z prowadzeniem domu, niezarobkowanie i pozostawanie w związku z tym na całkowitym lub częściowym utrzymaniu osoby, z którą prowadzi się gospodarstwo domowe, a wszystko dodatkowo uzupełnione cechami stałości, które tego typu sytuację charakteryzują. Na okoliczność wspólnego gospodarowania składają się różne elementy, jak ponoszenie kosztów i opłat za mieszkanie, opieka udzielana w chorobie, wykonywanie zwykłych czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, dysponowanie wspólnym dochodem z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb życiowych.”(I OSK 1483/16).

Członkowie gospodarstwa przebywający czasowo poza miejscem zamieszkania

Wnioskodawca może wskazać we wniosku członków gospodarstwa domowego przebywających tymczasowo poza tym gospodarstwem (np. za granicą), ale nadal wchodzących w jego skład.

Dochód gospodarstwa domowego

Jaki okres należy brać pod uwagę przy wyliczaniu dochodu?

Wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu jest ustalana na podstawie dochodów osiągniętych w 2023 r.

Kwoty netto czy brutto?

Jako podstawę do stwierdzenia prawa do bonu przyjęto dochód, osiągany „na rękę" czyli „netto". Szczegółowe zasady w tym zakresie są określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych.

Jak obliczać dochód?

Wysokość dochodów gospodarstwa domowego powinna być ustalana na podstawie definicji dochodu określonej w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 323). Zgodnie z tą definicją dochód oznacza, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób:

a) przychody podlegające taryfie podatkowej, podatkowi 19% od zbycia udziałów i instrumentów finansowych, podatkowi liniowemu, podatkowi od zbycia nieruchomości oraz podatkowi od dochodów zagranicznej spółki kontrolowanej[2], pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne,
b) dochód z działalności podlegającej opodatkowaniu na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
c) inne dochody niepodlegające opodatkowaniu na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych – wymienione zostały w części III wniosku o wypłatę bonu energetycznego.

Oprócz wskazanych wyżej odliczeń, kwot 13. emerytury i 14. emerytury również nie wlicza się do dochodu przy ustalaniu prawa do bonu energetycznego i w konsekwencji kwoty te nie mają wpływu na przyznanie bonu energetycznego.

[2] Art. 27, art. 30b, art. 30c, art. 30e i art. 30f ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1387

Centralna ewidencja emisyjności budynków (CEEB)

Kto może uzyskać bon energetyczny w podwyższonej kwocie?

O bon energetyczny w podwyższonej kwocie (zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 2 ust. 8 Ustawy) może ubiegać się gospodarstwo domowe spełniające **jednocześnie** następujące przesłanki:

1) korzysta **z jednego z wymienionych we wniosku źródeł ogrzewania zasilanych energią elektryczną**;
2) wskazane przez niego źródło jest **głównym** źródłem ogrzewania;
3) wskazane źródło ogrzewania zostało wpisane lub **zgłoszone do CEEB** do dnia **1 kwietnia br.** bądź po tym dniu, w przypadku nowouruchomionego źródła ciepła – w tym przypadku czas na zgłoszenie do bazy CEEB wynosi 14 dni.

Właściciel lub zarządca budynku, w którym źródła ciepła zostały uruchomione miał czas do **30 czerwca 2022 r.** na ich zgłoszenie do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. W przypadku nowouruchomionego źródła ciepła, czas na zgłoszenie do bazy CEEB wynosi 14 dni.

W przypadku gdy jakaś **z powyższych przesłanek nie została spełniona** (np. nie zgłoszono źródła do CEEB, budynek korzysta z ciepła z sieci ciepłowniczej, budynek jest ogrzewany **drewnem, pelletem, gazem** etc.), wniosek o przyznanie bonu energetycznego powinien być rozpatrywany pod kątem ewentualnego przyznania kwoty bonu **w podstawowych wysokościach.**

Weryfikacja zgłoszenia w CEEB

Zarówno gminy, jak i ośrodki pomocy społecznej, posiadają prawo do weryfikacji w CEEB informacji dotyczących źródła ogrzewania wnioskodawcy (zgodnie z art. 4 ust. 1 Ustawy).

Zgłoszenie do CEEB a własność źródła ogrzewania

Zgłoszenie do CEEB rozpatrujemy w kontekście adresu budynku **zamieszkiwanego** przez gospodarstwo domowe, którego członek wnioskuje o bon energetyczny. **Nie jest istotne, kto jest właścicielem źródła ogrzewania (właścicielem nieruchomości) i kto dokonał zgłoszenia w CEEB.** Istotne jest faktyczne **korzystanie** przez wnioskodawcę i jego gospodarstwo domowe z danego źródła ogrzewania zgłoszonego do CEEB.

Wiele gospodarstw domowych znajdujących się pod jednym adresem lub posiadających jeden licznik energii elektrycznej

W przypadku gdy pod jednym adresem funkcjonuje kilka gospodarstw domowych, **podwyższony bon energetyczny może przysługiwać każdemu z tych gospodarstw domowych** (o ile faktycznie są odrębnymi gospodarstwami i pozostałe kryteria również zostaną spełnione, tj. w szczególności osoba do tego zobowiązana dokonała odpowiedniego zgłoszenia do CEEB).

W przypadku wielu gospodarstw domowych posiadających jeden licznik zużycia energii elektrycznej, również **podwyższony bon energetyczny może przysługiwać każdemu z tych gospodarstw domowych,** o ile spełniono wszystkie przesłanki uprawniające do otrzymania podwyższonego świadczenia.

Wniosek o wypłatę bonu energetycznego

Terminy

Wniosek o wypłatę bonu energetycznego składa się w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania, w terminie od dnia 1 sierpnia 2024 r. do dnia 30 września 2024 r. Wniosek o wypłatę bonu energetycznego złożony po terminie określonym w zdaniu pierwszym pozostawia się bez rozpoznania (art. 3 ust. 1 Ustawy).

Zgodnie z art. 57 § 5 pkt 2 KPA termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe.

Wniosek o wypłatę bonu energetycznego rozpatruje się w terminie **60 dni od dnia jego prawidłowego złożenia.**

Zawartość wniosku

Wniosek o wypłatę bonu energetycznego zawiera:

1) dane wnioskodawcy:
    a. imię (imiona) i nazwisko,
    b. adres miejsca zamieszkania lub pobytu,
    c. numer PESEL, jeżeli został nadany,
    d. serię i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość – w przypadku osób, które nie posiadają numeru PESEL,
    e. obywatelstwo,
    f. adres poczty elektronicznej, jeżeli wyraża na to zgodę,
    g. numer telefonu, jeżeli wyraża na to zgodę;
2) dane dotyczące dochodów wnioskodawcy;
3) informację o głównym źródle ogrzewania gospodarstwa domowego, jeżeli jest zasilane energią elektryczną
4) numer rachunku płatniczego oraz imię i nazwisko jego właściciela, na który zostanie przekazana kwota bonu energetycznego, jeżeli wnioskodawca chce otrzymać wypłatę bonu na ten rachunek;
5) informacje niezbędne do ustalenia i weryfikacji dochodów wnioskodawcy;
6) dane i informacje, o których mowa w pkt 1 lit. a–e, pkt 2 i 5, dotyczące członków gospodarstwa domowego wnioskodawcy, w przypadku gospodarstwa domowego wieloosobowego;
7) oświadczenie o zgodności z prawdą informacji przedstawionych we wniosku.

Wzór wniosku dostępny jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska pod adresem: https://bip.mos.gov.pl/energetyka/wzor-wniosku-o-wyplate-bonu-energetycznego/

Sposób składania wniosku o wypłatę bonu energetycznego

Zgodnie z art. 3 ust. 2 Ustawy, wniosek o wypłatę bonu energetycznego **składa się na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej** w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344), czyli opatrując wniosek

kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub uwierzytelniając go z wykorzystaniem profilu zaufanego.

Informacje dotyczące założenia profilu zaufanego zawarte są na stronie: https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/profil-zaufany

Natomiast informacje dotyczące podpisywania wypełnionego dokumentu za pomocą profilu zaufanego można znaleźć na stronie: https://www.gov.pl/web/gov/podpisz-dokument-elektronicznie-wykorzystaj-podpis-zaufany

Dodatkowo wnioskodawcy będą mogli składać swoje wnioski poprzez platformę ePUAP oraz aplikację mObywatel.

Weryfikacja danych zawartych we wniosku

W zakresie informacji dotyczącej osób znajdujących się w składzie gospodarstwa domowego (czy takie osoby istnieją) gmina może zweryfikować zawarte we wniosku dane w bazie PESEL poprzez usługę CSIZS Emp@tia.

W ramach własnej bazy osób ubiegających się o bon w tej gminie, możliwe jest sprawdzenie, czy podana we wniosku osoba nie występuje już w składzie innego gospodarstwa.

Ponadto w celu weryfikacji, wnioskodawca może zostać poproszony o okazanie dokumentu stwierdzającego tożsamość. Dodatkowo, do wniosku o wypłatę bonu energetycznego, w zależności od okoliczności indywidualnej sprawy, mogą być wymagane dodatkowe dokumenty, w tym oświadczenia, np. orzeczenia sądu o alimentach w przypadku deklarowania płacenia alimentów na rzecz osób spoza gospodarstwa domowego czy oświadczenia potwierdzające ich zapłatę.

Prowadzenie spraw związanych z bonem energetycznym

Zgodnie z art. 5 ust 1 Ustawy wypłata bonu energetycznego jest zadaniem zakresu administracji rządowej zleconym gminom.

Wezwanie do uzupełnienia braków

W przypadku nieprawidłowego wypełnienia wniosku lub niezałączenia wymaganych dokumentów, organ ma prawo do wezwania wnioskodawcy do jego poprawienia (w ciągu 14 dni) bądź uzupełnienia brakujących dokumentów (w terminie od 14 do 30 dni).

Powyższe wynika z art. 24a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych: „W przypadku złożenia **nieprawidłowo wypełnionego wniosku podmiot** realizujący świadczenia wzywa pisemnie osobę ubiegającą się o świadczenia do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.”. „W przypadku gdy osoba złoży wniosek **bez wymaganych dokumentów**, podmiot realizujący świadczenia przyjmuje wniosek i wyznacza termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni na uzupełnienie brakujących dokumentów. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.”

Delegacja obsługi bonu energetycznego

Do załatwiania indywidualnych spraw administracji publicznej mogą zostać upoważnione m.in. inne jednostki organizacyjne **(np. ośrodki pomocy społecznej).** Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może upoważnić m.in. kierownika ośrodka pomocy społecznej **do prowadzenia spraw** związanych z bonem energetycznym, w tym **do wydawania rozstrzygnięć w tych sprawach (zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy).**

Sposób wypłaty bonu energetycznego

Wypłata bonu energetycznego może być realizowana zarówno poprzez przelew bankowy, jak i poprzez wypłatę gotówkową (np. wypłata w kasie, przekaz pieniężny).

Zgodnie z treścią wniosku o wypłatę bonu, wnioskodawca w części I w punkcie nr 1 tego wniosku zamieszcza numer rachunku płatniczego, na który zostanie przekazana kwota bonu energetycznego oraz imię i nazwisko właściciela tego rachunku. W związku z powyższym, konieczne jest przygotowanie innej metody wypłaty bonu energetycznego: np. w kasie urzędu lub przekazem pieniężnym. Warto jednak, aby pracownicy podmiotów obsługujących wypłatę bonu zachęcali wnioskodawców do wpisywania numeru rachunku w treści wniosku. Wnioskodawca może również wskazać rachunek odbiorcy niebędącego stroną postępowania (np. syn, córka itd.).

Nienależnie pobrane świadczenia

Osoba, która pobrała nienależnie świadczenia rodzinne, jest obowiązana do ich zwrotu.

Wynika to z art. 4 ust. 8 Ustawy: „w przypadku bonu energetycznego przyznanego nienależnie lub w nieprawidłowo ustalonej wysokości, kwota w wysokości odpowiadającej kwocie nienależnie pobranych środków podlega zwrotowi wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie”.